

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ - ШТИП

МОНЕТИТЕ - ИСТОРИЈА, ЗАНАЕТ И УМЕТНОСТ

ШТИП, 2014

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ - ШТИП

МОНЕТИТЕ - ИСТОРИЈА, ЗАНАЕТ И УМЕТНОСТ

Штип, 2014 г.

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ –
ШТИП

Автор
м-р Гордана Јанева

За издавачот
Зоран Читкушев

Лектор
Даница Гавриловска Атанасовска

Фотографии
Киро Спасов

Графички дизајн и компјутерска обработка
2-ри Август – Штип

Тираж: 300 примероци

Печатница 2-ри Август – Штип

*Публикацијата е печатена со поддршка од
Министерство за култура на Република Македонија*

Почетокот на првите пари датира од 7 в. пр. н. е., во малоазиските области Јонија и Ли-дија, ширејќи се од својот првобитен центар и кај останатите културни народи.

Примената на парите како платежно средство доаѓа како одредена вредност во замена за природните вредности, кои биле како мерило за вредност во стоконата размена.

По еден долг развој, кој започнува со предмонетарните облици на плаќање, размена на вишок на производи (жито и стока), односно натуралната размена, алатниот - метални орудии и оружје, и парите во облик на лиени парчиња метал со одредена тежина, тие го добиваат својот конечен облик. Кружната форма брзо ги потиснува од употреба помалку практичните стари облици.

Во почетокот ковани сè пари од електрум (смеса од злато и сребро) со ликовен приказ само од предната страна на калапот, додека од средината на 6 в. пр.н.е., малоазиските ковници почнуваат да коват пари од сребро. Кај Римјаните првиот облик на платежно средство (5 в. пр. н. е.) се необработени парчиња од бронза, без претстави, вреднувани според тежината, именувани како *aes rude*. Подоцна, (300-255 г. пр. н. е.) се употребуваат лиени бронзени плочи со ликовни прикази од двете страни (*aes signatum*) поврзани со значајни историски збиднувања, исто вреднувани според тежината. Првин парите се лиени, а подоцна се ковани од ковни плочки од одреден метал и тежина. Ковните плочки за изработка на пари се добивани со лиење во калап. Техниката на ковање се состоела од нивно вметнување помеѓу прицврстен калап (од бронза и железо), во кој е врежан мотивот во негатив за предна, и подвижен калап за задната страна. За нивната вредност во облик на примарнопарче метал (електрум, злато, сребро, бронза), кое служи како платежно средство, за тежината и чистотата на металот одговара носителот на ковничкото право (сопственикот), односно правото на ковање, со натписи, симболи и ликот кој е втиснат. Од првата

Aes signatum

употреба на парите, тие претставуваат единствено средство во уметничкиот развој, како единствен обработен предмет, ликовно дело, објект на техничка изработка, а малку подоцна и документ на писмото и јазикот. Вредноста била тесно поврзана со државата, со што со развојот на парите се добива слика за монетарната политика, но во исто време и за културниот живот на еден народ и држава.

Во почетокот иконографското обележје на металните пари е еднострано, и се состои од втиснување на жиг, за со векови да почнат да се употребуваат различни мотиви кои доаѓаат до степен на вистинска уметност.

Одделни градови, покраини и држави како симболи на своите пари, ставаат божества и нивните атрибути, посебно животни и митолошки суштества, а со слабеење на градовите - држави и јакнење на кралската власт, ликовите на божествата како аверсни претстави се заменуваат со владетелски портрети.

Иконографијата на парите е внимателно обликувана со содржинска карактеристика, која овозможува увид во тогашните општествени движења, но истовремено и увид на уметничките и архитектурни творби. Во антиката парите не служеле само како плажежно средство, како нивна примарна функција, туку истовремено тие претставуваат пропагандно средство, бидејќи поради брзото ширење имаат значајна улога во информирањето на луѓето на поширока територија. Пропагандната улога посебно е изразена во време на Римската Империја кога преку легендите и иконографската типологија брзо се пренесувале пораките на владетелите. Реверсната типологија изразува една богата содржина каде што доаѓаат до израз многуте типови на ликови, претстави и натписи, кои освен како пропагандно средство имаат и историска вредност за тогашните збиднувања.

Парите на Римската Империја подоцна ќе послужат како пример за монетоковањето на останатите европски подрачја, до денешен ден.

Уметничката компонента, која е карактеристика на римското монетоковање, се губи во време на Византиската Империја. За разлика од порано, ликовно-техничката изработка е сведена на минимум, со мало влијание во комплетното обликување на парите. Парите на Византиското Царство носат обележје на времето во кое христијанството има важна улога во општеството, а со тоа и карактеристиките на парите, со религиозни симболи и натписи во тој дух. Со неколкуте монетарни реформи (реформата на Анастасиј I, 498 г., со воведување на знаци на вредност на реверсот) се прекинува врската меѓу римското и византиското монетоковање. Монетарната вредносна функција била силна сè до династијата на Комнени, кога империјата има економска стагнација, а тоа наоѓа одраз и во изгледот на парите, кога Алексиј I, 1092г, ја воведува конкавната форма со иконографски претстави на ликот на Исус Христос на една страна и ликот на владетелот на другата страна.

Развојниот тек во историјата на парите со својот карактер јасно ги одразува условите во монетарната политика, монетарните системи и парични единици, кои заедно со историските случувања имаат големо влијание во генералната нумизматичка циркулација. Иконографските прикази заедно со аверсната и реверсна инскрипција носат со себе податоци на една културна епоха, историски, политички и економски документ на едно време, но и важен датиран уметнички и културен споменик, ликовно обработен и пишан објект во употреба.

Презентираниот нумизматички материјал во една систематизирана целина дава слика на еден континуиран развој за историјата на парите, како археолошки и уметнички предмет, и еден од првите облици на масовно производство, средство за размена, но и носител на општествените вредности.

Буф, заштитен симбол на Атина

1.Аудолеон (315-286/5 г. пр.н.е.)
 Тетрадрахма,315-286/5г. пр.н.е.
 Ав. Глава на Атина со шлем, en face
 Рев.ΑΥΔΩΛΕΟΝ-ΤΟΣ
 Коњ во од надесно,долу монограм **Α**
 меѓу предни нозе монограм
 AR;10,1г.;23мм;✓
 SNG Cop.,1399-1401
 Инв.бр.1/595

2.Филип II (359-336г.пр.н.е.)
 Бронза
 Ав.Глава на Аполон со тенија, надесно
 Рев.ΦΙΛΙΠΠΟΥ
 AE;7,4г.; 19мм;↗
 SNG. Cop.581-617
 Инв.бр.1/793

Филип V (221-179г. пр.н.е.)
 3.Бронза,183-182 г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Херакле,надесно
 Рев.ΒΑΣΙΛΕΩΣ-ΦΙΛΙΠΠΟΥ
 (во дабов венец)
 AE;7,93г.; 21мм.;↖
 SNG. Cop.1261
 Инв.бр.1/465

4.Персеј (179-168 г. пр.н.е.)
 Бронза, 174/3-168 г.пр.н.е
 Ав.Претстава на Персеј
 Рев.Орел стои на молња;BA
 AE;6,08г.;19мм;↗
 SNG. Cop. 1275-80
 Инв.бр.1/246

5.Бронза,174/3-168г.пр.н.е.
 Ав.Претстава на Персеј
 Рев.Β Α
 Орел во канците држи рало;л.EP
 AE;6,08г.;19мм;↗
 SNG. Cop. 1271-1274
 Инв.бр.1/245

6.Тетрадрахма,Атина, 168-50г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Атина Партенос,со атички шлем, надесно
 Рев.ΑΘΕ,Буф стои на панатејска амфора,
 ΚΑ-ΡΑΙΧ ΕΡΓΟ- ΚΛΕ (Χ)ΑΙ
 AR;15,3г.; 30мм;✓
 Thompson,5336
 Инв.бр.1/451

7.Тетрадрахма,Атина,168-50г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Атина Партенос
 со атички шлем,надесно
 Рев.ΑΘΕ, Буф стои на панатејска амфора
 ΜΙΚ-ΙΩΝ ΕΥΡ-ΥΚΛΕ ΔΗ-ΜΟ
 AR;15,0г.;29мм;✓
 Thompson, No.487a
 Инв.бр.1/183

Тесалоника
 8.Бронза,187/6-168/7 г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Дионис со
 бршленов венец,надесно
 Рев.(ΘΕΣΣΑ)ΛΟΝΙΚ (ΗΣ)
 Коза,надесно
 AE; 9,75г.;17мм;✓
 SNG.Сор.,365-366
 Инв.бр.1/138

9.Бронза,187/6-168/7г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Атина со шлем, надесно
 Рев.ΘΕΣΣ(ΑΛΟΝΙΚΗΣ)
 Коњ во скок,под него палмина гранка
 AE; 6,19г.;19мм;✓
 SNG. Сор.,349
 Инв.бр.1/243

10.Бронза,187/6-168/7 г.пр.н.е.
 Ав.Претстава на Артемида
 Рев.(ΘΕΣΣΑ)ΛΟΝΙΚΗΣ
 Во средина лак и тоболец
 AE;5,19г.;18мм;✓
 SNG. Сор.356-359
 Инв.бр.1/195

11.Бронза,187/6-168/7г. пр.н.е.
 Ав.Глава на Зевс,надесно
 Рев.(ΘΕ)-ΣΣ-(ΑΛ)-ΟΝΙΚΕΩΝ
 Две кози, една спроти друга
 AE;7,03г.;20мм;↓
 SNG. Сор.,350
 Инв.бр.1/238

12.Бронза,187/6-168/7г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Дионис со бршленов
 венец,надесно
 Рев.(ΘΕ)ΣΣΑ(Λ-Ο)ΝΙΚ(ΕΩΝ)
 Пегаз,надесно
 АЕ;6,3г.;21мм; ↓
 SNG. Сор.351
 Инв.бр.1/143

14.Бронза,187/6-168/7г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Зевс со лоровов венец,
 надесно
 Рев.ΘΕΣΣΑ-(Λ)ΟΝΙΚΗΣ
 Орел со раширени крилја,надесно
 АЕ; 7,23г.; 21мм; ↓
 SNG. Сор.367
 Инв.бр.1/798

13. Бронза,187/6-168/7г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Дионис,надесно
 Рев.Коза, надесно, ΜΑΚΕ Μ.
 АЕ;7,4 г.; 21мм; ↓
 Head, No.32
 Инв.бр.1/628

Амфиполис
 15.Бронза,187/6-168/7 г.пр.н.е
 Ав.Глава на Посејдон,надесно
 Рев. ΑΜΦΙΠΟ/ΛΙΤΟΝ
 Суровица во дабов венец
 АЕ;7,42г;19мм;↑
 SNG. Сор.52-56
 Инв.бр.1/140

16.Бронза, 187/6-168/7г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Посејдон,со тенија,надесно
 Рев.ΑΜΦΙΠΟ–ΛΙΤΩΝ
 Коњ во од, надесно
 АЕ;4,92;19мм;↖
 SNG. Сор.65
 Инв.бр.1/197

17.Бронза,187/6-168/7г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Артемида со тенија,надесно
 Рев.ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ
 Два јарци еден спроти друг
 АЕ;7,93г.;21мм;↙
 SNG. Сор.62
 Инв.бр.1/466

Пела
 18.Бронза,187/6-168/7 г. пр.н.е.
 Ав.Глава на Атина Партенос,
 со шлем, надесно
 Рев.ΠΕΛ/ΛΗΣ
 Крава пасе,надесно,м. **AK**
 АЕ;6,40;20мм;↑
 SNG. Сор.266-275
 Инв.бр.1/132

19.Бронза,187/6-168/7г. пр.н.е.
 Ав.Глава на Пан, надесно
 Рев. ΠΕΛ/ΛΗΣ
 Фигура на Атина Алкидемос,
 надесно,лево монограм
 АЕ;4,89г.;18мм;↙
 SNG. Сор.258
 Инв.бр.1/258

Пела, бронза,187/6-168/7г. пр.н.е.
 (АЕ;9,40г.;22мм;↗)
 Инв.бр.1/135

Македонија, римски протекторат
 Гај Публилиј, квестор
 20.Бронза,168-166 г.пр.н.е.
 Ав.Глава на Дионис
 со бршленов венец, надесно
 Рев.ΓΑΙΟΥ-(ΤΑΜΙΟΥ ΠΟΠΑΙΛΙΟΥ)
 Коза стои,надесно;десно монограм
 АЕ;10,0г.;21мм;↑
 SNG. Сор.1321
 Инв.бр.1/136

Македонски Којнон
 21.Клавдиј, 41-54г.
 Ав.ΤΙ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ
 Рев.ΣΕΒΑΣΤΟΣ-ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ
 Македонски штит
 АЕ;8,34г.;24мм
 SNG. Сор.1334
 Инв.бр.1/430

Антонин Пиј (138-161)
 23.Бронза,138-161г.
 Ав.ΚΑΙΣΑΡ-(ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ)
 Биста на Антонин Пиј,
 со лоров венец, надесно
 Рев.ΚΟΙΝΟΝ ΜΑ-ΚΕΔΟΝΩΝ
 Крилеста молња
 АЕ;11,4г.;26мм
 Gaebler (1906), 261
 Инв.бр.1/649

Нерон,54-68 г.
 22. Ав. ΚΑΙΣΑΡ (ΝΕΡΩΝ)
 Глава на Нерон, налево
 Рев.(ΣΕΒΑ)ΣΤΟΣ-ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ
 Македонски штит
 АЕ;7,67г.;23мм
 SNG. Сор.1335
 Инв.бр.1/58

Антонин Пиј (138-161)
 (АЕ; 9,5 г.; 26 мм)
 Инв.бр.1/654

24.Бронза,238-244
Ав. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Глава на Александар Велики
со лавовска кожа, надесно
Рев.ΚΟΙΝΟΝ ΜΑ-ΚΕΔΟΝΩΝ
Коњаник
АЕ;10,64г.;26мм
Gaebler (1906),423a
Инв.бр.1/431

27.Бронза,231-235
Ав.ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Рев.ΚΟΙΝΟΝ ΜΑ-ΚΕΔΟΝΩΝ
Зевс седи, налево,држи
патера во десна и скиптар
во лева рака
АЕ;9,58г.;27 мм;↙
Gaebler (1906),341
Инв.бр.1/432

25.Бронза, 238-244
Ав.ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Биста на Александар Велики,надесно
Рев.ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙ
Коњаник
АЕ;14,90г.;26мм
Gaebler (1906), 423a
Инв.бр.1/434

28.Марк Аврелиј (161-180г.)
Стоби,161-180
Ав.ΙΜ Μ ΑΥ ΑΝΤΟΝΙΝΥΣ ΓΣ
Рев.ΣΤΟΒΕΝ-ΣΙΜΜ
АЕ;12,1г.; 24мм;↑
Мушмовъ,6537
Инв.бр.1/692

26.Бронза,238-244
Ав. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Глава на Александар Велики
надесно
Рев.ΚΟΙΝΟΝ ΜΑ-ΚΕΔΟΝΩΝ Ν СΟR
АЕ;10,97г.;27мм
Gaebler (1906), 602
Инв.бр.1/429

29.Стоби,161-180
Ав.ΙΜ Μ ΑΥ ΑΝΤΟΝΙΝΥΣ
Рев.ΣΤΟ-ΒΕΝ-ΣΙΜΜ (GS)
АЕ;11,9 г.; 26 мм;↑
Мушмовъ,6536
Инв.бр.1/691

30. Септимиј Север (193-211)
 Бронза, Пауталија, 193-211
 Ав. (AV) КЛ СЕП СЕВΗΡΟΣ Π
 Рев. ΗΓΕ ΚΑΙΚΙΝΑ ΛΑΡΓΟΝ
 ΟΥΛΠΙΑΣ ΠΑΥΤΑΛΙ
 ΑΕ; 14,9 г.; 27мм; ↗
 Мушмовъ, 4189
 Инв.бр. 1/609

31. Јулија Домна (193-211)
 Бронза, Пауталија, 193-211
 Ав. ΙΟΥΛΙΑ ΔΟ-ΜΝΑ СЕΒ
 Рев. ΟΥΛΠΙΑΣ ΠΑΥΤΑΛΙΑС
 ΑΕ; 14,8 г.; 30мм; ↗
 Мушмовъ, 4218
 Инв.бр. 1/608

32. Фаустина II (161-175)
 Бронза, Пауталија, 161-175
 Ав. ΦΑΥΣΤΕΙΝΑ СЕΒΑΣΤΗ
 Биста со драперија, надесно
 Рев. ΟΥΛΠΙΑС ΠΑ-ΥΤΑΛΙΑС
 Стоечка претстава на Деметра, налево
 во една рака држи рог на изобилие, во
 друга долго копје
 ΑΕ; 6,4 г.; 23 мм; ↓
 Мушмовъ, 4106; Ruzicka, 69-72
 Инв.бр. 1/660

Елегабал (218-222)
 33. Бронза, Филипол, 218-222
 Ав. ΑΥΤ Κ ΜΑΥΡ ΑΝΤ-ΩΝΕΙΝΟС
 Рев. ΦΙΛΙΠΠΟΛΕΙΤΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ
 ΑΕ; 4,0 г.; 19мм; ✓
 Мушмовъ 5419
 Инв.бр. 1/666

34. Гордијан III (238-244)
 Бронза, Хадријанопол, 238 - 244
 Ав. ΑΥΤ Κ ΜΑΝΤ Γ-ΟΡΔΙΑΝΟС (ΑΥ)
 Рев. ΑΔΡΙΑΝΟ-ΠΟΛΕΙΤΩΝ
 Претстава на Деметра, налево
 ΑΕ; 7,7 г.; 24мм; ✓
 Мушмовъ, 2700
 Инв.бр. 1/126

35.Бронза, Виминациум, 242/3
 Ав. IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG
 Биста на императорот со лоровенец, надесно
 Рев. PMS C-OL VIM AN III
 Персонификација на колонијата
 Виминациум меѓу лав и бик
 АЕ; 18,34 г.; 30мм; ✓
 Pick 83
 Инв.бр. 1/474

Октавијан Август (14г.пр.н.е.-31г.)
 37.Денар, Рим, 15-13 г.пр.н.е.
 Ав. AVGVSTVS DIVI F
 Глава на императорот, надесно
 Рев. Претстава на Аполон, налево
 лево IMP, десно X; Во отс ACT
 AR; 3,75 г.; 20мм; ↓
 RIC, 171a
 Инв.бр. 1/885

36. Филип I, 246/7г.
 Персонификација на колонијата
 Виминациум, меѓу бик (симбол на VII-
 Клавдиева) и лав (IV-Флавиева римска
 легија)
 (АЕ; 16,3г.; 29мм; ✓
 Инв.бр. 1/54)

Домитијан (81-96)
 38.Денар, Рим, 88-89
 Ав. IMP CAES DOMIT AVG GERM PM TRP V(III)
 Биста на императорот со лоровенец, надесно
 Рев. IMP XIX COS (XIII CENS PPP)
 Претстава на Минерва, налево, во рацете
 држи молња и копје
 AR; 2,86 г.; 19мм; ✓
 RIC, 669
 Инв.бр. 1/153

Трајан (98-117)
39.Денар, Рим,108г.
Ав.IMP TRAIANO AVG GER DAC (PM TRP)
Рев.(COS V PP SPQR OPTIMO PRINC)
AR; 2,87 г.; 18мм;↖
RIC,98
Инв.бр.1/155

Антонин Пиј (138-161)
42.Денар,Рим,156-159
Ав.ANTONINVS AVG PIVS PP TR P XXIII
Рев.PAX AVG COS III
AR; 3,42 г.; 18мм;↓
RIC,III,301
Инв.бр. 1/468

Хадријан (117-138)
40.Сестертиј,Рим,134-138
Ав.HADRIANVS AVG COS III PP
Рев.PAX AVG S.C.
AE; 24.56 г.; 33мм;↖
Инв.бр.1/70

Фаустина (138-141)
43.Денар,Рим,141
Ав.DIVA FAV-STINA
Биста на Фаустина,надесно
Рев.AVGV-STA
Керара стои налево,во д.рака држи
факел, во лева скиптар
AR; 3,08г.; 18мм;↓
RIC,III,116
Инв.бр. 1/469

Антонин Пиј (138-161)
41.Денар, Рим,148-149
Ав.ANTONINVS AVG PIVS PP TR P XII
Рев.COS IIII
AR; 2,74г.; 18мм;↖
RIC,175
Инв.бр.1/454

Лукила, денар, Рим, 164 - 169 г., аверс
(AR; 3,28 г.; 19 мм; ↑)
Инв.бр. 1/733

Лукиј Вер (161-169)
44.Денар,Рим,161
Ав.IMP L AVREL VERVS AVG
Рев.PROV DEOR TR P COS II
AR; 3,27 г.;18мм;↘
RIC,463
Инв.бр.1/157

Лукиј Вер (161-169)
45.Сестертиј,(AE;38мм;15,8г.;↙)
Инв.бр.1/671

Гета (199-211)
46.Денар, Рим, 211
Ав.Р SEPT GETA PIVS AVG BRIT
Рев.LIBERALI-TAS AVG V
AR;3,40г;19мм;↑
RIC,88
Инв.бр. 1/74

Liberalitas
(симбол на даржливост
на императорот)

Гета (199-211)
47.Денар, Рим, 200-202
Ав.Р SEPT GETA CAES PONT
Рев.NOBILITAS
AR; 2,43 г; 20мм;↙
RIC,IV,13
Инв.бр.1/470

Елегабал (218-222)
48.Денар,Антиохија,222
Ав.ANTONINVS PIVS FEL AVG
Рев.FELICTAS TEMP
АР; 3,21 г.; 19мм;↓
RIC,IV(2),188
Инв.бр.1/95

Елегабал
49.Денар,Рим,219-220
Ав.IMP ANTONINVS PIVS AVG
Рев.FIDES MILITVM
АР; 2,78г.;19мм; ↑
RIC,78v
Инв.бр.1/471

Александар Север (222-235)
50.Денар, Рим, 232
Ав.IMP ALEXANDER PIVS AVG
Рев.MARS VLTOR
АР; 3,58 г.; 20мм; ↓
RIC,246
Инв.бр.1/472

51. Трајан Декиј (249-251)
Антонинијан, Рим, 249-251
Ав. IMP C M Q TRAIANVS DECIVS AVG
Рев. PANONIAE
AR; 3,94 г.; 22мм; ↘
RIC, IV, (3), 23
Инв. бр. 1/87

Аврелијан (270-275)
54. Антонинијан, Медиоланум, 274/5
Ав. IMP AVRELIANVS AVG
Рев. FORTUNA (REDVX)
Во отс. Q
АЕ; 2,67 г.; 21мм; ↓
RIC, 128
Инв. бр. 1/279

Волусијан (251-253)
52. Антонинијан, Рим, 251-253
Ав. IMP CC VOLVSIANVS AVG
Биста со радијална круна, надесно
Рев. IOVI CONSERVAT
AR; 5,4г.; 23 мм; ↖
RIC, IV(3), 198
Инв. бр. 1/93

Диоклецијан (284-305)
55. Фолес, Аквилеа, 301
Ав. IMP DIOCLETIANVS PF AVG
Рев. SACRA MONET AVGG ET CAESS NOSTR
Во отс. AQP
АЕ; 11,25 г.; 27мм; ↑
RIC, 31a
Инв. бр. 1/439

53. Гордијан III (238-244)
(Virtus-војничка симболика на императорот)
AR; 3,95г.; 22мм; ↓
Инв. бр. 1/16

56. Диоклецијан, фолес, Кизик, 295/6 г.
(Concordia militum-слога на војниците)
Инв. бр. 1/138

Максимијан Херкулиј (285-310)
57.Фолес,Сердика,307/8
Ав.IMP C VAL MAXIMIANVS PF AVG
Рев.GENIO POP-L-I ROMANI
Во д.поле E;Во отс.SM •SD
АЕ;11,15 г.; 29мм;↓
RIC,38
Инв.бр.1/441

Максимин II Даја (305/8-313)
58.Фолес,Хераклеа,308/9
Ав.GAL VAL MAXIMINVS NOB CAES
Рев.GENIO CA-ESARIS
Во отс.НТВ
АЕ ;9,20 г.; 28мм;↓
RIC,Но.36а
Инв.бр.1/489

59.Фолес,Хераклеа,305-7
Ав.GAL VAL MAXIMINVS NOB CAES
Рев. PERPET-VITAS AVG
Во д.поле VI;Во отс. SIS(B)
АЕ; 11,1 г.; 28мм;↑
RIC,Но.1826
Инв.бр.1/488

Константин I
60.Фолес,Сисциа,320
Ав.CONST-ANTINVS AVG
Рев.VIRTVS EXERCITI VOT/XX
Во отс. *GSIS*
АЕ; 2,5 г.; 19мм;✓
RIC,VII,127
Инв.бр.1/481

Константин I
61.Ае3,Арл,327
Ав.CONSTANTINVS AVG
Рев.PROVIDEN-TIAE AVGG
Во л.поле S, д.поле F; Во отс. ARLS
АЕ; 3,0г.; 20мм;↓
RIC,VII,Но.309
Инв.бр.1/32

Константин I
 62.Нумус, Антиохија,330-35
 Ав.CONSTANTINVS IVN NOB C
 Биста со лоровов венец
 и оклоп,надесно
 Рев.GLOR-IA EXERC-ITVS
 Претстава на два војника еден спроти друг
 со копје во раце меѓу нив два воени знака
 Во отс. SMANS
 АЕ; 2,5 г.; 18мм; ↗
 LRBC I,1357
 Инв.бр.1/73

Константинополис тип
 64.Нумус,Кизик,330-5
 Ав.CONSTANTINOPOLI
 Биста со висока перјаница,надесно
 Рев.Викторија,налево,во една рака
 држи копје а со друга се потпира на штит
 Во отс. SMKE
 АЕ;1,9г.;19мм;↙
 LRBC,I,1260
 Инв.бр.1/724

63.Фауста (324-326)
 Нумус,Хераклеа,324-30
 Ав. FLAV MAX-FAVSTA AVG
 Биста со драпирана облека,надесно
 Рев.SPES REIP-VBLICAE
 Во отс.SMHA
 АЕ;3,3г.;20мм;↗
 LRBC, I, 881
 Инв.бр.1/71

Урбс Рома тип
 65.Нумус, Тесалоника,330-5
 Ав.VRBS ROMA
 Биста со шлем,носи
 империјална наметка,надесно
 Рев.Волчица,налево,
 дои близнаци, горе две ѕвезди
 Во отс.SMTSE
 АЕ;2,5г.;18мм;↙
 LRBC, I, 838
 Инв.бр.1/83

66. Нумус, Тесалоника, 346-350
Ав. DN CONSTA-NS PF AVG
Рев. FEL TEMP REPARATIO
Претстава на имп., на лево, на
галија, во една рака држи викториола
во друга лабарум. Во отс. TESA
АЕ; 2,54г.; 19 мм; ✓
LRBC, II, 1637-42
Инв. бр. 1/90

Константиј Гал (351-354)
67. Нумус, Сисциа, 351-354
Ав. DN CONSTANTIVS IVN NOB C
Рев. FEL TEMP RE-(PARATIO)
Во л. поле I; Во отс. BSIS• S
АЕ; 4,2 г.; 21мм; ✓
LRBC, II, 1216/17
Инв. бр. 1/21

Fel(icium) temp(orum) reparatio
Обновување на среќните времиња
(рев. тип воведен по повод 1100
годишнината од Римското Царство)

68. Нумус, Сисциа, 346-350
Ав. DN CONSTANS PF AVG
Рев. FEL TEMP REPARATIO
Феникс стои на клада, надесно
Во отс. (A)SIS
АЕ; 2,54 г.; 19 мм; ✓
LRBC, II, 1123-26
Инв. бр. 1/484

Константиј II
69. Нумус, Тесалоника, 341-346
Ав. CONSTANTI-VS PF AVG
Биста на имп., со лоров венеч, надесно
Рев. VICTORIAE DD AVG Q NN
Две Виктории една спроти друга со
венеч во рацете; Во отс. SMTSA
АЕ; 1,40г.; 17мм; ✓
LRBC, II, 859
Инв. бр. 1/108

Константин I, АЕЗ, Тицидум, 320/1 г.
(Vota тип - јубилејно одбележување
на владеење на императорот, јавни
ветувања, прославување на decennialia,
vicennialia, tricennialia)
Инв. бр. 1/28

Јулијан (361-363)
70. Ае1, Никомедија, 361/3
Ав. DN FL CLIVLI-ANVS PF AVG
Биста на императорот, со лаворов
венец, надесно
Рев. SECVRITAS REIPVB.
Во отс. NIKA.
АЕ; 8,0 г.; 29мм; ↓
LRBC II, 2319
Инв. бр. 1/449

Византија
Јустинијан I
72. Солид, Константинопол, 527/37
Ав. DN IVISTINI-ANVS PP AVC
Биста на императорот, глава
во 3/4 став, надесно, носи шлем, оклоп и
штит, во десна рака држи копје
Рев. VICTORI-A AVCCC I
Ангел стои фронтално, фржи долг крст
во десна и глобус круцигер во лева рака,
во десно поле звезда; Во отс. CONOB
AV; 4,45 г.; 21мм; ^
MIB, 5
Инв. бр. 1/281

71. Зенон (474-491)
Солид, Константинопол, 476-491
Ав. DN ZENO-PERP AVG
Анфасна биста со шлем, дијадема и
оклоп, во д. рака држи копје, зад глава
на лева рака декориран штит
Рев. VICTORI-A AVGGGG Г
Викторија стои налево, држи долг крст,
свезда во десно поле; Во отс. CONOB
AV; 4,4 г. 21мм; ↓
RIC 910
Инв. бр. 1/605а

73. Рановизантиска остава - 287 пр.
(читливи)
- Анастасиј I (498-518) - фолис (5)
- Јустин I (518-527): фолис (5); полуфолис
(1)
- Јустинијан I (527-565): фолис (23)
полуфолис (5)
- Јустин II (565-578): солид (2), тремиз (5);
Фолис (18); полуфолис (94)
- Тибериј II (578-582): тремиз (6); фолис (1)
полуфолис (53);
- Маврикиј (582-602): полуфолис (42)
Лок. Баргала, с. Горни Козјак
Инв. бр. 1/275

Јустин II
тремиз, Константинопол, 565/78
(AV; 1,49 г.; 17 мм; 1)

Тибериј II
тремиз, Константинопол, 578/82
(AV; 1,46 г.; 17 мм; 1)

Анастасиј I, фолис, Константинопол, 512/17

74.Константин VII (913-959) и Роман II (945-959)
Солид, Константинопол, 945-959
Ав. +IHSXPRESXRECNANTICM
Рев. CONCTANTCEPON AN'A VGEbR
AV; 3,96 г.; 19мм;↙
DOC III, 15.23
Инв.бр.1/444

Теодор II Дука, Ласкарис (1255-1258)
75.Хиперпирон, Magnesia, 1254-1258
Ав.ΘΕΔΩΡΟΣ ΔΕСПΟΤΙΤΩ
ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΩ
Рев. IC XC
AV; 4,26 г.; 24мм;↘
Hendy, Pl.34.9(Var.A)
Инв.бр.1/446

76.Анонимен фолес, Класа А2(976-1030/5 г.)
(IS XS basile basile - Исус Христос, Крал на кралевите), реверс
AE; 10,80 г.; 27мм;↓
Инв.бр.1/56

77.Доцновизантиска остава (34 пр.)
Исак II Ангел (1185 - 1195)
Алексиј III Ангел (1195 - 1203)
Теодор I Комнен Ласкарис (1208 - 1222)

78.Алексиј III Ангел (1195-1203)
Билон трахеј, Константинопол, 1195-1203
Ав.IC-XC +KERO HΘEI
Претстава на Исус Христос, носи туника и химатион, во лева рака држи свиток
Рев.ΑΛΕΙΩΤΩΩΤΚΟΜΝΩ
Сточка претстава на императорот,налево, и св.Константин,надесно, помеѓу нив глобус со крст
AE; 2,91г.; 28мм;↓
Hendy, Pl.23.4., Var. II
Инв.бр.1/225

79. Стефан Душан, цар (1346-1355)
Динар; (AR; 1,17 г.; 20мм)
Средновековна остава (11 пр.)
Инв.бр.1/295

Венеција
 Јакопо Контарини (1275-1280)
 80.Silver grosso
 Ав. IC-XC
 Исус Христос на трон,со нимбус со крст
 Носи туника и дивитисион,со десна рака
 благословува,во лева држи евангелие
 Рев. IA.QTARINO D/V/X SM.VENETI
 AR; 2,19 г.; 20 мм;↓
 Инв.бр.1/445

81.Алвисе IV Моцениго (1763-1778)
 Zecchino, Венеција
 Ав. ALOY.MOCEN.SM VENET DVX
 Стоечка претстава на св.Марко на лево,
 како го крунисува дуждот, надесно
 Рев.SIT.T.XPE.DAT.Q.TV REGIS ISTE DVCA
 Претстава на Христос, околу 16 ѕвезди
 AV; 3,4 г ; 22мм;↓
 CNI,VII,P.500,Но.125
 Инв.бр. 1/734

Леополд I, дукат, Австрија, 1659
 (AV; 3,4 г.; 22 мм; ↑)
 Инв.бр.1/737

Ахмед III, (1703 - 1730, AX 1115 - 1143)
 Пара
 (AR; 0,50 г., 17 мм)
 Инв.бр.1/280

Референцијални каталози:

Gaebler, H., Die Antiken Münzen Nordgriechenlands Band III, Makedonien und Paionia, Berlin 1906; Silloge Nummorum Graecorum, Danish National Museum: The Royal Collection of Coins and Medals, Copenhagen 1942, reprint 1982; Thompson M., The New Style Silver Coinage of Athens, New York 1961; Pick B., Die Antiken Münzen von Dacien und Moesien, Berlin 1898; Ruzicka L., Die Münzen von Pautalia, Sofia 1933; Мушмовъ Н., Античнитѣ монети на Балканския Полуостровъ, София 1912; C.H.V. Sutherland, Roman Imperial Coinage, Vol.I, 1984; H.Mattingly, E.A.Sydenham, Roman Imperial Coinage, Vol II, London, reprint 1997; H.Mattingly, E.A.Sydenham, Roman Imperial Coinage, Vol. III, London, reprint 1997; H.Mattingly, E.A.Sydenham, C.H.V. Sutherland, Roman Imperial Coinage, Vol. IV, London, reprint 1998; P.H.Webb, Roman Imperial Coinage, Vol.V, Part II, London 1962; C.H.V. Sutherland, Roman Imperial Coinage, Vol. VI, 1967; P.M.Bruun, Roman Imperial Coinage, Vol. VII, London 1966; Hill P.V., Kent J.P.C., Carson R.A G., Late Roman Bronze Coina, AD.324-489 (Part I, II), London 1972; Han W., Moneta Imperii Byzantini, Wien 1973; Hendy F.Michael, Coinage and money in the Byzantine Empire 1081-1261, Washington; Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and the Whittemore Collection, III,2, Washington 1969, D.C. 1973; Pere N., Osmanlilarda Madem Paralar, Istanbul 1968

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

737.1-034"-3/17"(06.064)

ЈАНЕВА, Гордана

Монетите : историја, занает и уметност / Гордана Јанева ;
[фотографиии Киро Спасов]. - Штип : НУ Завод за заштита на
спомениците и културата и Музеј, 2015. - 24 стр. : илустр. ; 25 см

Библиографија: стр. 24

ISBN 978-608-65636-3-9

а) Антички монети - Византиски монети - Зв.п.н.е - 18 в. - Изложби
COBISS.MK-ID 98587658

ISBN 978-608-65636-3-9